

kontinuálně narůstá. Rostoucí obliba skla je přitom podmíněna především jeho větší dostupností. Druhá polovina 14. až první polovina 15. věku pak přináší nejpočetnější soubory, kdežto pro druhou polovinu 15. století je příznačný úbytek skel.

Autorčina snaha o co nejširší přístup k látce se odrazila i ve spolupráci s odborníky z přírodovědných oborů. Poslední, analytickou kapitolu *Chemické složení skla* (s. 139–156) vypracovala Zuzana Zlámalová Cílová, jež se věnuje složení skla, potažmo jeho chemickým i fyzikálním vlastnostem. Po obecném úvodu o různých typech skla a o surovinách potřebných k jeho výrobě předkládá autorka kapitoly výsledky svého archeometrického výzkumu. Celkem analyzovala 18 nádob z šesti lokalit. Výsledky rozborů jí umožnily konstatovat, že v souboru jsou zastoupeny dva základní chemické typy: sklo draselno-vápenaté (deset vzorků) a sodno-vápenaté, popelové (šest vzorků). Zatímco první typ je spojován s domácí produkcí, výrobky ze skla druhého typu jsou považovány za jižní, italské importy. Výsledky analýz bohužel neumožňují rozpoznat, zda šlo o výrobky italských skláren zhotovené ze skla tam utaveného z dovezených surovin, nebo o výrobky z italských skláren ze surového skla dovezeného ze vzdálenějších sklářských oblastí (z Egypta a Sýrie, tzn. z Levantý).

Svým pojetím se monografie Anny Ždárské odlišuje od srovnatelných publikací. Neobsahuje pouze typologicko-chronologickou klasifikaci nálezů, ale přináší odpovědi i na další otázky. Z nich je třeba zmínit problematiku výskytu skleněných nádob ve společensky rozdílném prostředí nebo obecnější témata, jakými jsou např. kulturní či obchodní kontakty středověké Prahy, zpřesňující naše znalosti reálií městského člověka v průběhu vrcholného a pozdního středověku. Zajme i vnější podoba recenzované knihy, její estetické a nápadité grafické řešení.

EVA ČERNÁ

Jiří FRÖHLICH, *Královské město Písek z pohledu archeologa*, Nakladatelství Blanice, Putim 2015

80 s., ISBN 978-80-905501-5-5

Písecký rodák Jiří Fröhlich se dlouhodobě věnuje archeologickému výzkumu vlastního regionu i širší oblasti jižních Čech. Svědčí o tom množství časopiseckých publikací s výsledky jeho výzkumů a také několik knih, především *Písecko v zrcadle*

archeologie z roku 1997. Útlá knižička *Královské město Písek z pohledu archeologa* není zdaleka tak obsažná jako předešlá monografie, formátem i žánrem je však čtenářsky velmi příjemná. Kniha je napsána s lehkostí a lze z ní vycítit autorův vřelý vztah k městu.

Text je rozdělen do krátkých tematických kapitol (kostel, hrad, hřbitov, klášter, hrnčíři a tak dále) a v naprosté většině přibližuje autorovy vlastní archeologické výzkumy. Fröhlich je doplňuje také o výsledky výzkumů svých předchůdců a pro úplnost zmiňuje i zprávy z literatury či tisku o nálezech z 19. a počátku 20. století. Dokáže přitom jednoduše a přístupně popsat i složitější archeologické situace. Všimá si také méně obvyklých témat, jako jsou například hroby mimo hřbitovy, nálezy dýmek, hromosvodu, militarií a podobně. Neomezuje se pouze na středověké období, ale zabývá se stejnou měrou i novověkými archeologickými nálezy. Některé kapitoly oživují autorovy osobní vzpomínky na úskalí konkrétních výzkumů.

Knížka začíná stručnými informacemi o založení města a následují texty o hlavních městských památkách a jejich výzkumu, včetně známého kamenného mostu. Archeologický výzkum například odkryl původní základové zdi-vo nejstaršího středověkého kostela – sv. Václava. Zmiňován je také výzkum hřbitova u farního kostela Narození Panny Marie, kde byly objeveny dva hromadné hroby (blíže nedatované) s převážně dětskými pohřby. Dřevěné nálezy vědra a potrubí posloužily autorovi k popisu způsobů zásobování pitnou vodou a výzkumy jámek přinesly výpověď o zacházení s odpadem. Autor do knížky zařadil i kapitoly o zvláštních nálezech, například o hrobě s možnými protivampyrickými zásahy v kostele Nejsvětější Trojice. K tomu je však třeba poznamenat, že nález není možné s jistotou datovat a také nebyla provedena tafonomická analýza (nález je z roku 1980), která by umožnila osvětlit způsob otočení lebky. Při interpretaci tohoto atypického pohřbu je proto namístě velká opatrnost. Autor dále shrnuje nálezy koster mimo hřbitovy, které mohly patřit vojákům, sebevrahům nebo nemocným zemřelým ve špitále, a věnuje se i dokladům stavebních obětín. Na základě písemných pramenů popisuje písecká popraviště – starší a mladší šibenici, stínadla a vojenské popraviště. Zabývá se rovněž hrnčířskými dílnami, dlaždicemi, kachly a cihlářskými výrobky. Text je zakončen kapitolami o prvních hromosvodech a o vojenské střelnici z 19. století.

Drobná publikace patří bezesporu k dobrým příkladům toho, jak popularizovat archeologii.

Autor nejen předkládá vědecké poznatky, ale zejména přibližuje trnitou cestu, po níž se k nim dospívá. Ve městech s rozvinutým lokálním patriotismem, mezi něž se Písek rozhodně řadí, si své čtenáře určitě najde.

PAVLÍNA MAŠKOVÁ

REGIONALIA

Markéta JETMAROVÁ – Jan MAREŠ –
Vojtěch PEKSA – Petra RUDOLFOVÁ –
Jaroslav SKOPEC – David ŠEBESTA –
Lukáš VLADYKA – Martin VOLF,
Vroutek, Město Vroutek, Vroutek 2017

242 s., ISBN 978-80-270-2235-9

Město Vroutek, které se nachází jižně od Podbořan při úpatí Doupovských hor, je lokalitou medievistům známou zejména díky unikátně zachovalému románskému kostelu sv. Jakuba. Při příležitosti 790 let od první zmínky o Vroutku sepsal kolektiv autorů reprezentativní monografii, která zachycuje dějiny Vroutku od počátků pravěkého osídlení Podbořanska až do současnosti. Na pravěkou a středověkou archeologii Vroutku a okolí se zaměřili Vojtěch Peksa a Martin Volf, středověké písemné prameny k lokalitě rozebral ředitel lounského archivu Jan Mareš a církevními stavbami (včetně kostela sv. Jakuba) se zabýval Jaroslav Skopec. Z hlediska medievistického bádání je pozoruhodná i kapitola Místní části (z pera Martina Volfa), neboť je zde pojednáno o počátcích okolních a k Vroutku přidružených vesnic i o středověkém osídlení Podbořanska.

V archeologickém úvodu knihy je zhodnocena kolonizace regionu a podán přehled o archeologických výzkumech v lokalitě, včetně dvou posledních záchranných výzkumů v těsné blízkosti kostela (2003, 2016). Výzkum z roku 2003 potvrdil existenci příkopu kolem kostela. Významným zjištěním autorů je rovněž vyvrácení v literatuře uváděné lokalizace mladší vrutecké tvrze (která nahradila hrabišický dvorec při kostelu) do míst někdejšího pivovaru. Archeologickou část publikace doplňují kromě fotografií a kreseb i trojrozměrné rekonstrukce kostela a hrabišického dvorce od Milana Sýkory, který se s ohledem na současný stav poznání románských tribunových kostelů oprostil od vžitých představ o propojení kostela můstkem s přilehlým dvorcem.

V pozdním středověku se Vroutek (tehdy již v držbě postoloprtského kláštera) stal cílem útoku husitů a posléze i předmětem sporu mezi Jakoubkem z Vřesovic a Žateckými. Dle soudu Jana Mareše mohl být právě Jakoubek stavebníkem nové vrutecké tvrze, kterou Žatečtí roku 1441 přepadli. Žatecké posléze v držbě Vroutku vystřídali např. páni z Weitmile, Sirotkové z Zhořce a Údrčtí z Údrče, klienti rodu Gutštejnů. Zvláštní pozornost věnuje Jan Mareš postavě Jiřího Údrčského z Údrče, k němuž se dochovalo velké množství zpráv v registrech komorního soudu, neboť měl časté konflikty se svými sousedy (pány z Plavna, Vřesovci a Žejdlíci ze Schönfeldu). Zatímco o šlechtických majitelích Vroutku se ze středověku dochovalo mnoho zpráv, o běžných obyvatelích tohoto poddanského městečka mnoho nevíme. Je známo pouze několik jmen Vruteckých ze seznamu zajatců z bitvy u Želenic (1438). Život v poddanském městečku se snaží Mareš přiblížit pomocí *Hodoporiconu* Johanna Butzbacha, jehož děj je zakotven právě v tomto regionu.

Text památkáře Jaroslava Skopce podává popis kostela sv. Jakuba a na základě poznatků z nejnovějších stavebněhistorických výzkumů pojednává o jeho stavebním vývoji. Součástí kapitoly je i fotografická dokumentace a moderní půdorysné zaměření budovy. V závěru knihy se Martin Volf věnuje sedmi lokalitám v okolí Vroutku (Lužec, Mlýnce, Vesce, Vidhostice, Mukoděly, Skytaly a Vrbička). V katastru poslední jmenované lokality se nachází pozůstatky donedávna sporné stavby označované jako Lina, u níž bylo výzkumem potvrzeno, že se jedná o středověkou stavbu (nálezy ze 14.–15. století).

Knihla vnáší mnoho světla do dosud málo poznanych dějin (nejen středověkého) Vroutku a Podbořanska a lze doufat, že se od početného autorského kolektivu časem dočkáme i zpracování dalších lokalit.

JAN BOUKAL